

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ НА ПРИКЛАДІ ПАТ "УКРСОЦБАНК"

Анотація. Обґрунтовано необхідність аналізу фінансових показників діяльності банку; розглянуто методичне забезпечення аналізу прибутку, структуру та механізм проведення фінансового аналізу прибутку на прикладі ПАТ "Укрсоцбанк". Запропоновано з метою пошуку резервів підвищення ефективності діяльності банку комбінований підхід до оцінки фінансових результатів.

Аннотация. Обоснована необходимость анализа финансовых показателей деятельности банка; рассмотрены методическое обеспечение анализа прибыли, структура и механизм проведения финансового анализа прибыли на примере ПАО "Укрсоцбанк". Предложен с целью поиска резервов повышения эффективности деятельности банка комбинированный подход к оценке финансовых результатов.

Annotation. The need for the analysis of bank's financial performance was proved; the basic methods of the analysis of income structure and mechanism of the financial analysis of income were considered by the example of PJSC "Ukrsoctbank". In order to find the reserves of increasing the efficiency of a bank to combine several methods of the analysis of financial results was proposed.

Ключові слова: фінансові результати діяльності, прибуток банку, доходи, витрати, фінансовий стан, факторний аналіз прибутку.

Сьогодні банки у зв'язку зі специфікою своєї діяльності займають особливе місце в ринковій економіці та, будучи у тісному зв'язку з усіма її ланками, значно впливають на розвиток суспільства та економіки країни.

Аналіз банківської діяльності є певною системою накопичених спеціальних знань, що пов'язані з дослідженням всебічного розвитку банківської діяльності, обґрунтуванням планів і управлінських рішень, контролем за їх виконанням, оцінкою досягнутих результатів, а також пошуком можливих резервів підвищення ефективності діяльності банку.

Суть ефективності полягає в тому, що отриманий ефект від діяльності має бути більшим за витрати. Одним з ефектів діяльності банку є прибуток, який характеризує стійкість кредитної установи. Він є джерелом поповнення резервів банку, основою для виплати дивідендів акціонерам, а також стимулює персонал та керівництво банку до розширення операцій, зниження витрат, підвищення доходів та якості послуг.

Функціонування будь-якого банку та його успішна діяльність залежать від вміння приймати рішення, які дають змогу банку забезпечити на належному рівні ліквідність, прибуток та захист від негативного впливу банківських ризиків. За сучасних умов розвитку банківської діяльності головне завдання полягає в пошуці реальних шляхів мінімізації ризиків та отриманні достатніх прибутків для збереження коштів вкладників і підтримання життєдіяльності банку на належному рівні [1].

Ефективне управління прибутком банку є однією зі складових фінансового менеджменту, а також загального управління банківською діяльністю.

Основи управління прибутком банків широко розкриті в іноземній та вітчизняній економічній літературі, у працях Герасимовича А. М., Парасій-Вергуненка І. М., Кочеткова В. М. та багатьох інших [2 – 4].

Але недостатньо детально висвітленими залишаються питання щодо вдосконалення методичних підходів до аналізу фінансових результатів діяльності банків.

Метою дослідження є обґрунтування методичних підходів до аналізу прибутку комерційного банку та дослідження на прикладі ПАТ "Укрсоцбанк" факторів впливу на формування прибутку банку.

Економічний аналіз важливого значення набуває за ринкових реформ, коли на перший план виходять економічні методи управління. Економічний аналіз має на меті не лише виявляти хиби, а й розкривати можливості подальшого зростання економіки в цілому та окремих її складових.

Частиною економічного аналізу є аналіз банківської діяльності. Він, як і економічний аналіз, має на меті пошук та виявлення прихованих резервів для подальшого зростання діяльності банку.

Основною метою аналізу діяльності банку є пошук резервів підвищення ефективності роботи банківської установи, максимізація його прибутку за мінімізації ризику [2, с. 67].

Аналіз прибутку комерційного банку є складовою частиною аналізу фінансової стійкості банку. Відомо, що будь-яка методика аналізу фінансових результатів діяльності банку починається з аналізу доходів і витрат, а завершується дослідженням формування та використання прибутку комерційним банком.

Фінансовий стан банку характеризується такими показниками, як доходи, витрати та прибуток чи збиток, чистий прибуток. Банківський прибуток формується у результаті здійснення кредитних, розрахункових, грошових операцій та інших видів діяльності банку. Прибуток банку – це фінансовий результат діяльності банку у вигляді перевищення його доходів над витратами.

Прибуток банку залежить не лише від різниці між доходами та витратами, а від наявного капіталу банку, що

Можна стверджувати, що прибуток та капітал банку є взаємопов'язаними і підкріплюють один одного. Необхідно лише згадати, що нерозподілений прибуток є частиною власного капіталу банку.

Існує безліч методів аналізу фінансових результатів, але основні з них можна подати у вигляді схеми, що наведена на рисунку.

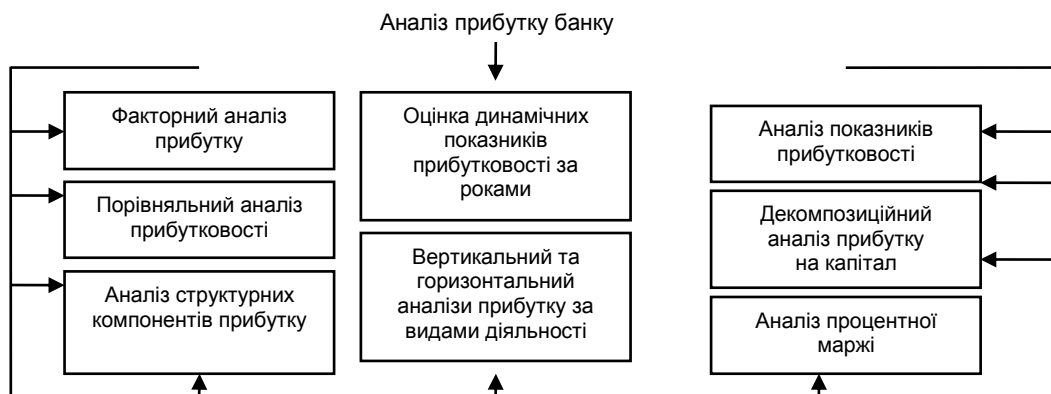

Рис. Методи аналізу формування прибутку банку [5]

У процесі дослідження було використано декілька методів аналізу формування прибутку банку на прикладі ПАТ "Укрсоцбанк", а саме: факторний аналіз прибутку, вертикальний та горизонтальний аналізи прибутку за видами діяльності, аналіз структурних компонентів прибутку.

З метою виявлення резервів підвищення прибутковості банківської діяльності здійснюється комплексний аналіз його доходів та витрат. Завданнями такого аналізу є визначення постійної структури доходів і витрат та їх динаміки, виявлення факторів та визначення ступеня їх впливу на зміну доходів та витрат, коефіцієнтний аналіз доходів та витрат, аналіз і оцінка рівня доходності банку та розроблення заходів щодо використання резервів підвищення прибутковості банківської діяльності, аналіз співвідношення активів, пасивів, доходів та витрат із метою прогнозування фінансового стану комерційного банку [2, с. 348–349; 3].

Групування витрат, як і доходів, на процентні та непроцентні дозволяє здійснювати співвідношення отриманих саме процентних доходів і здійснених банком тих же процентних витрат. Крім того, дозволяє визначити від здійснення процентних чи непроцентних операцій банк отримує прибуток.

У табл. 1 наведені дані стосовно порівняння витрат та доходів банку ПАТ "Укрсоцбанк", а також розраховані коефіцієнти дієздатності та режиму економії.

Таблиця 1

Загальна оцінка динаміки витрат та доходів банку ПАТ "Укрсоцбанк"

Показник	2010 р.	2009 р.	Темп приросту, %
Витрати банку	5 972 035	6 985 197	85,49
Доходи банку	6 065 936	7 068 207	85,82
Прибуток до сплати податку	93 901	83 010	113,12
Коефіцієнт дієздатності (ряд 1 : ряд 2)	0,98	0,99	98,99
Коефіцієнт режиму економії (104,9 / 117,9)	X	X	0,99

*Розраховано автором за даними роботи [6].

Як видно з табл. 1, темпи зростання витрат (85,5 %) майже дорівнюють темпам зростання доходів (85,82 %). Витрати на 1 грн доходу зменшились з 0,99 до 0,98 грн, темпи зростання витрат на 1 грн доходу становлять 99 %. Це свідчить про дотримання банком режиму економії, адже значення (нормативне значення не більше 1) 1 менше на 0,11.

У табл. 2 наведені дані про склад, динаміку та структуру прибутку ПАТ "Укрсоцбанк".

Таблиця 2

Динаміка та структура прибутку банку ПАТ "Укрсоцбанк"

Показник	2010 р.	2011 р.	Відхилення	
	тис. грн	тис. грн	абсолютне	відносне, %
Чистий процентний дохід	3 079 524	2 936 248	-143 276	95,35
Чистий комісійний дохід	481 785	507 024	25 239	105,24
Чистий торговельний дохід	210 274	74 474	-135 800	35,42
Інший прибуток	-3 688 573	-3 432 143	256 430	93,05
Прибуток до оподаткування	83 010	93 901	10 891	113,12

Чистий прибуток	126 761	19 824	-106 937	15,64
-----------------	---------	--------	----------	-------

*Розраховано автором за даними роботи [6].

Відбулося значне зниження прибутку з 126 761 до 19 824 тис. грн. Аналіз структури прибутку банку показує, що основним джерелом прибутку залишається чистий комісійний дохід, який за період, що аналізується, значно збільшився. Значно зменшився чистий торговельний дохід з 210 274 до 74 474 тис. грн.

Взагалі формування прибутку комерційного банку є наслідком впливу різноманітних факторів. Це доходи і витрати банку, вплив яких на прибуток та його складові є очевидним і обчислюється за методом прямого рахунку на основі адитивної факторної моделі. Дуже важливими факторами, що обумовлюють суму прибутку до оподаткування, є: обсяг капіталу банку, рівень ефективності використання активів банку, мультиплікативний ефект капіталу, рентабельність доходу [2, с. 401–405].

Залежність прибутку від названих факторів характеризується мультиплікативною 4-факторною моделлю:

$$П = К \times Да \times Мк \times Рд,$$

де К – капітал; Да – дохідність активів; Мк – мультиплікатор капіталу; Рд – рентабельність доходу.

Вплив 4 факторів на зміну прибутку до оподаткування визначено в табл. 3. Основа розрахунку – метод ланцюгових підстановок. Оцінюється спочатку загальна зміна прибутку за період, що аналізується, а згодом – кількісний вплив факторів на зміну прибутку: вплив зміни капіталу, вплив зміни дохідності активів, вплив зміни мультиплікатора капіталу, вплив зміни рентабельності активів.

У табл. 3 визначено, як ці 4 фактори впливають на зміну прибутку до оподаткування.

Таблиця 3

Факторний аналіз прибутку банку до оподаткування ПАТ "Укрсоцбанк"

Показник	Умовні позначення	Роки, тис. грн		Відхилення, тис. грн	Вплив факторів на			
		2009 р.	2010 р.		К	Да	Мк	Рд
Прибуток до оподаткування	Пр	83 010	93 901	10 891	131,1	-109,7	-15,3	21,9
Дохід	Д	7 019 088	6 036 181	-982 907	Х	Х	Х	Х
Совокупні активи	СА	43 410 493	41 621 554	-1 788 939	Х	Х	Х	Х
Балансовий капітал	БК	6 027 855	6 547 563	519 708	Х	Х	Х	Х
Дохідність активів	ДА	0,00292	0,00048	-0,00244	Х	Х	Х	Х
Мультиплікатор капіталу	Мк	7,2	6,36	-0,84	Х	Х	Х	Х
Рентабельність доходу	Рд	0,012	0,014	0,002	Х	Х	Х	Х

За результатами дослідження, існує доволі багато методів та напрямів аналізу прибутку банківської установи. У роботі запропоновано обирати декілька методик управління прибутком та пристосовувати їх до конкретного банку. Оскільки метою дослідження фінансових результатів діяльності банку є виявлення резервів зростання прибутковості банківських операцій і послуг, то необхідно вибрати найбільш ефективну методику та на її основі формувати рекомендації щодо подальшої ефективної діяльності банку.

Необхідно пам'ятати, що управління прибутком банку неможливе без розуміння його структурних елементів. Сьогодні найбільш прийнятним підходом до управління прибутком є комплексний підхід на основі поєднання управління активами, пасивами та прибутком банку, оскільки активи, зобов'язання і капітал банку (який в себе включає частину прибутку) перебувають у нерозривній єдності. Науковими результатами даного дослідження є обґрунтування доцільності використання комбінованого підходу до оцінки фінансових результатів банківської установи. Перспектива подальших наукових досліджень у даному напрямі полягає в розвитку організаційного забезпечення аналізу фінансових результатів банків.

Наук. керівн. Мішин О. Ю.

Література: 1. Савіна Л. О. Комплексне управління активами та пасивами комерційного банку [Електронний ресурс] / Л. О. Савіна, К. Ю. Дроздова // Сталий розвиток економіки. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2010_1/152.pdf. 2. Аналіз банківської діяльності : підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін. ; за ред. А. М. Герасимовича. – К. : КНЕУ, 2004. – 599 с. 3. Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз банківської діяльності : навч.-метод. посібн. для самост. вивч. дисц. [Електронний ресурс] / І. М. Парасій-Вергуненко. – К. : КНЕУ, 2003. – Режим доступу : <http://ubooks.com.ua/books/000246/inx.php>. 4. Кочетков В. М. Забезпечення фінансової стійкості сучасного комерційного банку: теоретико-методологічні аспекти : монографія / В. М. Кочетков. – К. : КНЕУ, 2002. – 238 с. 5. Сало І. В. Необхідність аналізу показників прибутку банку [Електронний ресурс] / І. В. Сало, О. О. Лисянська – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pprbsu/2010_29/10_29_01.pdf. 6. Річна фінансова звітність ПАТ "Укрсоцбанк" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.unicredit.com.ua/individual_annual_repost/view/5/.

